

- Zorica Bukinac, Vinko Vegič, Idealni oficir slovenske vojske naj bi bil v prvi vrsti strokovnjak, Delo 13. 3. 1991, str. 6
- Jacques van Doorn, The Military and the Crisis of Legitimacy, v: Gwyn Harries-Jenkins, Jacques van Doorn (Eds.), The Military and the Problem of Legitimacy, Sage, London, Beverly Hills 1976
- Samuel E. Finer, The Man on Horseback, The Role of the Military in Politics, Westview Press, Prentice Publishers, Boulder, London 1988
- Teodor Geršak, Kdo drži v rokah jugoslovansko armado, Obramba 4/1991
- David Held, Political Theory and the Modern State, Polity Press, Cambridge 1989
- Milan Podunavac, Politički legitimitet, Rad, Beograd 1988
- The Road to War, The Economist, July 6th, 1991
- Wolfgang, R. Vogt (Hrsg.), Militär als Gegenkultur?, Leske + Budrich, Opladen 1986

LEV KREFT

Neuspeh politike

Morda je Balkan res ostal edini konec Evrope, kjer še vedno mislijo, da je vojna nadaljevanje politike z nasilnimi sredstvi, tako kot stalno dokazujejo, da jim politika pomeni vojno večino, pri kateri se orožje uporablja samo včasih ali po nerodnosti. Z balkanskim vstopom se ne bo dala premisliti vojna med Republiko Slovenijo in Socialistično federativno republiko Jugoslavijo na način, ki bi bil lahko koristen za politiko. In ker med vojno in premirjem razlika ni v tem, da v premirju ne bi pokalo, ampak v tem, da se med premirjem pripravljajo možnost nevojaške, torej politične rešitve konflikta, je premislek o vojni potreben vsaj zato, da ne bi premirja zapravili samo za priprave na nadaljevanje vojne. Jugoslovanska ljudska armada je politična organizacija, ki glasove volilcev nadomešča z glasovi orožja, zato se bo seveda pripravljala predvsem za naslednjo vojno – ker je to njena obrtna opredelitev in ker je edini izvor njene politične pomembnosti. Drugi udeleženci bodočih pogajanj pa so politiki, katerih moč naj bi vsaj v načelu izhajala iz glasov njihovih volilcev in katerih obrt naj bi bila politično reševanje konfliktov (ki jih, kot pravijo, ne bi bilo, ko ne bi bilo politikov).

Jugoslovanska ljudska armada in slovenska Teritorialna obramba se torej lahko prepirata, kdo je v pretekli vojni zmagal, kdo bi lahko zmagal, če ne bi bil za uporabo vseh sredstev preveč human, kdo je prvi streljal in kdo strelja še danes, in podobno. Za politike, ki se srečujejo v pripravah premirja in bodočih pogajanj, pa bi moralo biti povsem jasno, da so bili z vojno vsi po vrsti poraženi. Za sodobni svet, zlasti pa za evropske razmere, ki bi se jim tako radi prislinili, je vojna predvsem neuspeh politike. Najprej iz čisto človekoljubnih razlogov, ker ponavadi v vojni padajo ljudje, in ponavadi padajo ljudje, ne da bi vedeli, zakaj, ali pa vsaj taki, ki pri vsem skupaj niso nič krivi. Potem iz čisto materialističnih razlogov, ker vojna poruši veliko narejenega in mnogo stane, in to vse udeležence, tudi tiste, ki menijo biti zmagoviti. Seveda bi se dalo po stari marksistični doktrini, naslonjeni na cinične angleške teorije iz starih dobrih časov, trditi, da človekoljubni razlogi nimajo smisla, ker se z vojnami preobljudena scena redči in se da potem lažje dihati, kot tudi, da kapital dela vojne, ko prihaja v krizo in je zato treba preiti k tisti proizvodnji, katere produkti se najhitreje porabijo, ogromno stanejo in stalno na novo kupujejo. To pa žal ni kruh, ampak orožje. Vendar se zdi, da oba

sicer častitljiva argumenta v prid vojni, ki sta bila zlasti pogosto omenjana v razgovorih pred prvo svetovno vojno in med njenim potekom kot njena možna smotra, nimata več prave veljave. Vojna daje namreč za vse, ki si od nje kaj obetajo, precej izkrivljene, nepričakovane, nepredvidljive in nenadzorovane rezultate. Prvi in že od druge svetovne vojne vedno vidnejši razlog za to je obstoj takih vrst orožja, ki naredi nesmiselno vojno samo, saj uničijo vse do konca: kot je svojčas kot nadaljevalec humanističnega dela angleške cinične misli Bertrand Russell ugotovil, je atomska bomba morda najmočnejši argument za mir, kar jih je človeštvo pridelalo v svoji slavni stalno napredujoči zgodovini. Drugi razlog, ki dela vojno za politiko nesprijemljivo, čeprav ni totalna uničevalna vojna, je stopnja soodvisnosti in medsebojne povezanosti vsega, kar po svetu leze in gre. Ta stopnja je danes tako visoka, da ni mogoče predvideti vseh posledic vojaškega reševanja konfliktov, z gotovostjo pa se da predvideti, da med posledicami zanesljivo nastopijo tudi take, ki naredijo zmago nesmiselno in poraz vprašljiv. Konfliktno stanje, ki ga vojna rešuje, se namreč po vojaškem delu, ki mu vedno slede taka ali drugačna pogajanja, ne da ustaliti oziroma razrešiti, ne da bi vojno preprosto odmislili in se vrnili na točko pred njo. Zmagovalci ne morejo več izsiljevati poražencev, ker je to znano nevarno, poraženci upravičeno pričakujejo ekonomsko pomoč zmagovalcev, razmerje političnih sil pa ni bistveno spremenjeno. Vojne torej vedno bolj spominjajo na tiste zgodbe znanstvene fantastike, ki poznajo pravila potovanja skozi čas: če imate napravo, ki vas prestavlja v preteklost ali prihodnost, velja prvo pravilo, da se ne smete z ničemer vmešavati v dogajanja, ker se bo sicer vsa stvar, ki jo raziskujete, lahko sesula (in ker raziskujete čas in zgodovino, se bosta pač sesula čas in zgodovina). Pri tem pa je jasno, da že s tem, da obstajate v času in zgodovini, kamor ne spadate, spreminjate oboje, tako kot se ve, da zamah s krili metulja na Kitajskem lahko povzroči katastrofalen potres v Kaliforniji. Z vojno se danes ne da kaj posebej vrednega pridobiti ali pa z njo pridobivajo bolj tisti, ki vanjo niso vpleteni. Vpletenost Združenih držav Amerike v vojne, ki se po spremembi dvoblokovskega ravnotežja v nov, še ne znan sistem svetovnega ravnovesja vodijo predvsem za ohranitev ameriške premoči, bo zagotovo rezultirala v hitrejši izgubi ameriške premoči – iz vseh teh vojn bo politično korist potegnila tista tretja stran, ki bo pač znala stvar najbolje izkoristiti.

Analiza, ki bi dala kaj primernega za bodoča pogajanja in tudi za slovensko politično samozavest, bo morala pač odgovoriti na vprašanje: »Katere politike so bile nesposobne in neuspešne, da je zavoljo tega moralo priti v SFRJ do izrednega stanja na Kosovu, ki traja že leta in leta; da je moralo priti do spopadov med Srbi in Hrvati v Kninski krajini in Slavoniji, ki so že prerasli v državljansko vojno na celotni etnični meji in med dvema republikama; da je moralo priti do vojaškega spopada med Jugoslovansko ljudsko armado in Teritorialno obrambo Republike Slovenije?« To vprašanje je pač veliko bolj pomembno od vprašanj, kdo je v teh vojnah zmagal oziroma kdo zmaguje v njih ta trenutek.

Mislím, da je vojna razkrila neuspeh politike sveta in Evrope, neuspeh politike jugoslovanskih zveznih organov in aparatov, neuspeh politike vseh jugoslovanskih osamosvajajočih se republik in neuspeh politike Republike Slovenije še posebej. Svet in Evropa s svojo politiko danes iščeta novo stabilnost svetovnega reda, posebej pa nov politični red v drugem svetu, torej v Srednji in Vzhodni Evropi s Sovjetsko zvezo in njeno vplivno cono vred. Jugoslovanska zvezna politika z različnimi sredstvi išče samoohranitev v pogojih krize ali morda celo zadnjih vzdihljajev federacije, ki naj bi jo upravljala. Politika republik SFRJ kot nosilcev izvirne suverenosti, iz katere je sestavljena suverenost federacije, se usmerja

k ustvarjanju čim ugodnejšega lastnega položaja v primeru, da SFRJ preživi pretrse, v primeru da jih od SFRJ preživi le Jugoslavija (zdaj seveda drugače urejena), ali v primeru da bi morala zase poskrbeti brez SFRJ in brez Jugoslavije. Politika Republike Slovenije je od volitev dalje usmerjena k pripravi in uveljavitvi polne suverenosti, samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije, ne glede na to, kaj počno in kaj omogočajo politike sveta in Evrope, zveznih organov in aparatov drugih republik SFRJ.

Oglejmo si najprej svetovno in evropsko politiko, ki je morala med spopadom v Sloveniji spremeniti nekatera svoja operativna stališča predvsem zato, ker se Republika Slovenija ni pustila na hitro obkoliti s tanki. Morda je evropska in zlasti ameriška podpora hitri vojaški rešitvi res izhajala iz prepričanja, da se Slovenija sploh ne bo branila, in občutka, da bodo tanki lahko zagotovili suspenz odcepitve ali vsaj moratorij na odcepitev. Vendar se za napačno oceno razmerja sil, sposobnosti armade in odločenosti Slovenije skriva nekaj več: neuspeh modelov za reševanje posocialističnih kriznih žarišč. Vse države, ki so se izoblikovale s sesutjem socialističnih sistemov in režimov v Srednji in Vzhodni Evropi, so živa žarišča kriz, in to ne le za svoje državljanstvo in prebivalstvo, ampak tudi za vso Evropo in svet. Gre za destabilizirane in revne družbe, ki so izstopile iz (razen v primeru SFRJ) vsiljenega socializma, da bi prišle do stabilnosti, demokracije in razvoja, zdaj pa se še sredi visoko plapolajočih zastav svojih iluzij potaplja v še hujšo nestabilnost in revščino. Tako rekoč do včeraj jim je razviti svet namenjal propagando in obljube, da bo demokracija rešila vse konflikte in da bo trg s privatizacijo lastnine rešil vse probleme razvoja. Pri tem je bilo tako v teh deželah samih kot tudi v razvitem kapitalističnem svetu pozabljeno, da se socializem v Srednji in Vzhodni Evropi ni uveljavil (z delno izjemo Češke in ne tudi Slovaške) slučajno kot nasilna prekinitev cvetočega kapitalističnega razvoja. Uveljavil se je kot dovolj logičen izid izbire med različnimi totalitarizmi in različnimi bedami, kot red, ki je obetal vsaj relativno stabilnost političnega življenja za ceno nesvobode in relativno preživetveno pravičnost. Zato brez odgovora na vprašanje, čemu je bil kapitalizem v teh krajih prav tako ali še bolj neuspešen od socializma, ni mogoče oblikovati novih modelov za reševanje sedanjih kriznih razmer. Prav blokada v razvoju 'normalne' demokracije in 'običajnega' kapitalizma je v teh krajih vedno botrovala nacionalizmom kot političnim programom, ki nadomeščajo buržoazni individualizem z etnično kolektivno usojenostjo in tržno podjetniško kompetitivnost s korporativno državno ekonomijo ohranitve in prosperitete etnije. Model privatizacije (ali celo modeli, saj jih je več), ki jih za spremembo državne in družbene lastnine v zasebno lastnino prinašajo različni emisarji reaganomike in thatcherizma, reševalci latinskoameriškega sveta in sanatorji vojni ekonomij, se je zlomil, še preden je bil kjer koli dosledno uporabljen. Uspešnega tipa ekonomsko razvojne politike za posocialistične države za zdaj ni, in če pričakujemo kak nemški čudež, bo ta res bolj čudež kot model, saj združitev Nemčij ni primerljiva situacija z drugimi državami, čeprav je katastrofa vzhodnonemške ekonomije globlja kot kriza nekaterih nekdanjih vzhodnoevropskih in srednjeevropskih dežel. Dokler razviti svet z evropsko dvanajsterico ne bo sposoben ponuditi učinkovitega ekonomskorazvojnega modela ali pa podpreti kakega od modelov, ki nastajajo v drugem svetu samem, bo njegova politika za stabilizacijo te polovice Evrope, ki jo je priključil padec berlinskega zidu, obsojena na neuspeh. Razvita Evropa bo v končni fazi morala ustvariti nov berlinski zid, da zaščiti samo sebe pred ekonomsko katastrofo te druge Evrope. Podobno neuspešni kot ekonomski recepti so bili tudi politični modeli, ki so jih oblikovalci novega svetovnega reda naslavljali demokratizaciji in

reformi socializma. Tako kot je bil ves svet presenečen nad hitrim padcem vseh socialističnih državnih sistemov in aparatov, je zdaj lahko presenečen nad njihovo skrivnostno trdoživostjo, s katero vznikajo iz novega demokratičnega reda. Razviti svet je dolgo podpiral ohranjanje reda in miru v Vzhodni in Srednji Evropi, opirajoč se na socialistične državne aparate armad in partij in ne na protisocialistične aglomeracije. Ta smer, ki je dosegla začasni uspeh v navidez trdni vladavini carja Gorbačova in moratorijski vojaški diktaturi Jaruzelskega, je bila v zadnjih letih povsem poražena. Nadomestila jo je nova politika podpore t. i. demokratičnim silam na oblasti, ki jih v teh deželah rodijo prve volitve po zahodnem vzorcu. Te demokratične sile nastopajo z idejami in potezami, ki so na las podobne novi desnici in neokonservativizmu iz razvitega sveta in zato posebej simpatične svojim podpornikom. Toda tudi v tem primeru se je že izkazalo, da nova desnica v drugem svetu ni isto: njen konservativizem je radikalen, njeno desničarstvo fanatično. Umanjkata ji torej prav zmernost in reformizem. Nova desnica posocialistične Evrope je bolj ali manj podobna preteklemu proizvodu istega okolja – fašizmu. Namesto da bi utrjevala demokratične mehanizme, ki so komajda nastali, ruši še tiste, ki jih je kriza socializma z muko vzpostavila. Namesto da bi odpirala in osvobajala široko polje javnosti, ki se je komajda izvleklo iz ilegale, ga utesnjuje pod nadzorom svoje politike. Namesto da bi vnesla v politično življenje skorajda že pozabljenega duha treznosti, strpnosti in zmernosti, prinaša bojevite parole uničevanja vsega drugečnega, preganjanja nasprotnikov, politične rabe nasilja, zavrača proceduro kot nesmisel, zahteva trdno vladavino in čvrsto roko reda, krepi državne aparate prisile, preganja socialne mehanizme obrambe zaposlenih pred totalno bedo in jemlje komaj nastalemu parlamentarizmu ves ugled in pomen.

Modela ekonomije in politike, ponujena Srednji in Vzhodni Evropi kot zdravilo za posledice socializma, sta se izkazala za goli podaljšek socialistične krize in agonije, ki konflikte pogloblja in iz težav dela nepremostljive ovire. Namesto stabilizacije tega dela Evrope se krizna žarišča, le delno obvladljiva za moratorijskimi gasilskimi ukrepi, množijo čez vsako mejo. In po podpori Markovičevi politiki v SFRJ, ki je bila podpora neokonservativni ekonomski retoriki in trdoročni naslonitvi na armado, se pač razviti svet s svojim žandarskim poslanstvom odloča za moratorijski pristop. Moratorijski pristop ni nič drugega kot nadaljevanje socialistične politike, saj je bistvo socialističnega načina razreševanja krize in konfliktov bilo prav zamrzovanje relacij in odlaganje potez do primernejšega in varnejšega časa za reforme. Čas pa je bil vsak dan manj primeren in časa za reforme ni bilo čisto nič več, tako da je vsa konstrukcija počila. Tako bo počila tudi vsa konstrukcija politike moratorija za razpad ali reformo SFRJ in čim dalj se bo ohranjal moratorijski pristop, tem huje bo počilo. Lahko se zgodi, da bo prav na primeru SFRJ posocializem eksplodiral prav tako nenadno, kot se je prej sesul socializem. Če evropska in svetovna politika ne bosta podprli tistih reform, ki jima ne dišijo, ker se zdijo tvegane za mednarodno stabilnost, se bosta znašli v soočenju z radikalnim izničenjem posocialističnega reformizma. In če bosta še naprej podcenjevali pomen nacionalnega vprašanja, zlasti zaradi lastnih irskobaskijskih strahov, se bosta zagotovo srečali s celo serijo nacionalnih socializmov: enonacionalno fanatične države vojaškega kolektivizma, zgrajene na specifičnem pojmu pravičnosti, ki zahteva, da vsi etnično pravi posamezniki dobijo etnično pravo vladavino in pripadajoč košček suhega kruha, skupaj z obljubo Indije Koromandije, ki bo nastopila tedaj, ko bomo sami svoji na samem svojem.

Vojna pa je tudi neuspeh jugoslovanske politike. Od zanikanja, da je SFRJ v krizi, ki smo ga poslušali od začetka osemdesetih let, in bedastega zaklinjanja, da

tudi po Titu ostaja Tito, do pohoda JLA na Republiko Slovenijo obstaja ena in ista vezna nit. Gre za politiko, ki izhaja iz predpostavke, da smo mi nekaj drugega kot vsa preostala socialistična Evropa, ker je ta socializem naš, in da smo mi nekaj drugega kot Sovjetska zveza, ker so se naši narodi povezali v socialistično federacijo zato, ker se bratsko ljubijo in so zagledani v enotnost, ne pa v razlike. Zato jim tudi ustreza sistem, ki razlike izloča, in sistem, kjer ljubezen pokrije vse storjene krivice in zločine, saj vse ostane v družini. Iz teh značilno socialističnih političnih predpostavk, ki so iz želje delale resnico, je nastala cela politična doktrina zavlačevanja reform in ohranjanja stare SFRJ. Neuspeh te usmeritve je v njenem dejanskem rezultatu, saj SFRJ razpada hitro, nenadzorovano in nevarno, ne da bi doživela eno samo pomembno reformo. Namesto prestopa od socialistične federacije k reformni preobrazbi politične skupnosti je prišlo do prestopa od socialistične federacije k vojaški diktaturi s totalitarnimi težnjami. Neuspeh te usmeritve je v njenem ekonomskem razkroju, saj ni uveljavila nobene razvojno usmerjene reforme, ampak le način distribucije kreditov in bremen, ki povsem ustreza neekonomični devizi »divide et impera«. Namesto prestopa od političnega sistema partijsko diktiranega konsenza k demokratičnemu sistemu proceduralnega pogajanja za soglasje smo dobili razsuto množico oblastnih točk, ki vladajo ena mimo druge in ena zoper drugo, z osamosvojenim generalštabom, kolektivnim predsedstvom individualnih vladarjev, izvršnim svetom iz toliko sestavin, kolikor je možnih klanov, in skupščino, ki čaka samo še na milostni strel. Neuspeh jugoslovanske politike pa je zlasti v tem, da ne more vladati, da je iz rok izgubila že prav vse adute in vse sposobnosti obvladovanja položaja. Ostala je omejena na čisto represijo. Njeno angažiranje v pogajanjih bo zato potekalo v znaku grožnje z represivnimi organi, ker sprejemljivih rešitev za dejanske konfliktne situacije v SFRJ nima na zalogi. Kako bi jih tudi imela, ko pa je ukinitvev političnih središč moči socialistične federacije edina politična rešitev, ki bi lahko odprla pot obvladovanju dramatičnih in tragičnih situacij.

Vojna je tudi neuspeh republiških in nacionalnih politik. Predpostavka, da se da iz SFRJ po enosmerni in premočrtni poti napraviti zveza držav ali preprosto samostojne države, ne da bi pri tem nastali novi in še bolj uničujoči konflikti, se je izkazala za neutemeljeno. Predpostavka, da je nespremenljivost notranjih meja vsesplošni jasen pogoj reforme SFRJ, se je izkazala za neutemeljeno. Predpostavka, da se da SFRJ deliti na demokratične in bizantinske države, se je izkazala za prekratko. Najbolj pa je skrahirala predpostavka, da bodo iz večnacionalne federacije lahko nastale nacionalne države po kakršni koli reformni mirni poti. Dokler bo cilj demokratičnih reform v resnici etnična država nacionalkorporativizma, bo pot do izstopa iz SFRJ krvava. Tu gre tudi za neuspeh politike Republike Slovenije. Najprej, že pred vojno, je propadla politika, ki je prepričevala, da bodo vsi ekonomski problemi rešeni, samo če se znebimo Jugoslavije. Nato, med sprejemanjem odcepitvenih dokumentov, je propadla politika, ki je menila, da je dovolj obrniti Jugoslaviji hrbet in gledati proti zahodu, pa smo že tam. V vojni, ki je sledila, sta propadli predpostavka, da se s parlamentarnimi akti da dosežati samostojnost brez pogajanj, kot tudi zamisel, da ima slovenska odcepitvena pot kjer koli v SFRJ zaveznike. V pogajanjih, ki se pripravljajo, bo propadla celotna politika osamosvajanja in neodvisnosti, če ne bo videla preko plota npravne in naravne pravice do samoodločbe. Pravica do samoodločbe je namreč tavitološka kategorija, kolikor meri na priznanje drugega. Če ti namreč drugi priznavajo pravico do samoodločbe, te že s tem priznavajo za samostojnega subjekta, in tvoja stvar je, ali se enkrat odločiš za zvezo in drugič za samostojno državo. Problem samoodločbe

v primeru Republike Slovenije pa je ravno v tem, da jo priznavamo le sami sebi, ne priznavajo pa nam je drugi, saj gre prav za to, da nas bodo šele z uveljavitvijo samoodločbe morda priznali za samostojni subjekt – morda pa nas tudi ne bodo.

Evropa, ki je zdaj in tukaj tista šansa, na katero se bo v premirju in pogajanjih obesila slovenska politika v upanju na pomoč in podporo, ni Evropa naših iluzij. Evropa je skupnost egoizma, koristi, zvezanih interesov. Vsakdo ima v tej Evropi možnost, da (tako kot smo to skušali mi v SFRJ) z vso pravico razdre skupnost in se enostransko izloči v staro nacionalno državno stanje, ali pa vsaj pravico, da preostalih enajst izsiljuje v neskončnih pogajanjih. Zakaj torej tega ne dela, ali pa, če že poskusi s tem (kot v primeru kmetijske politike in skupne monete), nima prave možnosti uspeha? Zato ker je računica drugačna. Naša politična računica ni nikdar imela zveze ne z gospodarsko ne z razvojno ne s človeško ne z javnomnenjsko računico. Narobe, čim manj so se stvari izšle, tem bolj smo rinili v isto smer ne glede na ceno, ki se je izražala lahko v žretju trave in krompirja ali pa celo v izgubi politične oblasti. Kajti merilo slovenske politike je bilo enkratna zgodovinska priložnost in ne priložnost za razvoj ali za normalizacijo življenja ali za stabilizacijo razmerij v političnem prostoru slovenske vmeščenosti. Tudi če se zato začne vojna, tudi če zato propademo, tudi če nas gospodarsko vrag vzame, vse bomo potrpeali, samo da pridemo do komunizma, pardon, do samostojne in neodvisne Republike Slovenije. Ne gre za to, koliko je taka usmeritev neizogibna, gre za to, da sta njena zasnova in motivacija Evropi povsem tuji.

Naloga slovenske politike v pogajanjih je, da odvrne od sebe nevarnost, ki jo predstavljajo nasilno razpoložene sile socialistične federacije (in nasilje ni le obožena vojna, ampak tudi hladna vojna, ekonomska vojna, carinska vojna . . .), da si najde še kakšno zavezništvo ob hrvaškem in da se hkrati nikdar ne veže samo na enega partnerja, ker ima z vsakim v SFRJ kak skupen interes, z nikomer pa nima skupnih vseh interesov (in brez povezav z vladajočimi republiškim politikami ne bo uspeha), in da za evropsko javnost ohrani imidž demokratične miroljubne republike, za evropsko politiko pa dejanskost razvojno sposobne in pogodbeno kredibilne države (ker je bilo že do zdaj jasno, da Evropo manj vznemirjajo tanki in mrtvi kot negotovost carinskega režima in nezanesljivost poslovanja). V Evropo pač ne bomo šli po poti žretja trave, s katerim bi se prečistili za visoko evropsko duhovnost in novo političnost. Tudi ne bomo vstopili po poti mesijanstva, ki bi pripadalo narodu s skritim sporočilom odrešitve. Tudi skozi samoizolacijo ne bomo šli, ker samoizolacije preprosto v sodobnem svetu ni in je ni mogoče zdržati. Še otoček v Tihem oceanu, ki ga je vulkan vrgel iz morskih neder, ne more postati nova država kar tako, ampak mora doseči soglasje bližnje in daljne okolice. Nihče si več ne more privoščiti enostranskih odločitev, nihče ni ločen od vseh drugih, nihče si ne more privoščiti nasilnih rešitev brez zagotovljenega doseganja cilja. Slovenija je del umiritve tal po potresu razpada realsocializma in če bo znala ponuditi zagotovila za strateško umiritev lastnega prostora (to pa je prostor SFRJ, in ne le podalpski raj v svoji izolaciji in okolica tega prostora) in za lastno sposobnost, da prevzame pred Evropo in svetom odgovornost za umiritev tega prostora, potem bo uveljavila svojo suverenost, sicer pa je ne bo.

Neuspeh dosedanje slovenske politike je prav v tem, da je mislila, da mora pred svetom dokazati, da je sposobna obvladovati svoje ozemlje vključno z mejami na način državnih aparatov (policija, vojska). Da bi nekdo bil priznan kot država, pa mora dokazati predvsem, da je v svojem prostoru sposoben obvladovati strateške silnice in družbene konflikte tako, da ohranja ravnotežje in omogoča promet, menjavo in razvoj. Kot je bilo to dokazano že na primeru SFRJ, se to s policijo

in vojsko ne da. Tudi slavna Teritorialna obramba tega Republiki Sloveniji ne more zagotoviti. Pogajalski predlogi Republike Slovenije se morajo s področja državnosuverenostnih zahtev (lastna armada in umik okupacijske, simbolični napisi na mejah, lastno ime sicer ničvrednega denarja, lastne znamke, lastne zastave, lastne in še in še lastne državne službe, privilegiji in pravice) preseliti na področje ekonomskorazvojnih zahtev (skupni trg, carinska zveza, pretok menjalnih in investicijskih tokov, pocenitev državnih aparatov s skupnimi službami, zagotovitev trdnosti pogodb, jamstvo lastnine . . .).

Neuspeh vseh v konflikt vpletenih politik kliče po spremembi v vseh teh politikah. Sprememba politike Republike Slovenije se za zdaj še ne nakazuje na obzoru, kar ji bo zagotovo škodovalo, saj bo morda (kot ob pogajanjih o premirju v Zagrebu in na Brionih) morala tisto, kar je v njenem najbolj lastnem interesu, spet sprejeti s stisnjenimi zobmi namišljenega poraženca, ki še vedno goji iluzijo, da je njegova moč v enostranskih odločitvah, postavljanju drugih pred izvršena dejstva in v oboroženi obrambi tako doseženih privilegiranih pogajalskih pozicij. Namesto takega pristopa in namesto nizanja osamosvojitvenih državnih institutov in institucij, ki naj bi jih vzela takoj ali postopno v lastne roke, si bo morala Republika Slovenija izračunati, kaj se ji bolj splača: ekonomska razvojna politika v okvirih jugoslovanske zveze držav ali ekonomska razvojna politika v okviru nacionalne samostojne države. O tem se bo splačalo pogajati: o trajni rešitvi ekonomskega zastoja in razkroja po najoptimalnejši poti z vsemi plusi in minusi.

Glede na stanje v SFRJ oziroma njenih morda jutri osamosvojenih republikah si je možno in razumno zastaviti kot cilj tak izstop z dna krize, ki bo nadzorovan v prostoru nacionalne države, izvajan v skupnem jugoslovanskem prostoru in zajamčen z evropsko odločitvijo. Vsekakor pa ni interes Republike Slovenije, da se na pogajanjih ob evropski prisotnosti prsi z mejami, simboli in urejanjem vojaških zadev. Ekonomski razvoj je njen primarni interes, zaradi njega je tudi zainteresirana za jugoslovanske integracije, evropske integracije in svetovne integracije. Zaradi državljanstva, prebivalstva in prostora, ki ga zastopa, pa je zainteresirana za tako varstvo identitete, združljivo s svetovno odprtostjo, ki ga lahko nudi sodobno pojmovana suverenost: izredno draga dobrina, ki jo zelo redko uporabljajo tisti, ki jo res posedujejo.

BOJKO BUČAR

Nekatere mednarodne dileme in pogledi na samostojnost Slovenije

25. junija 1991 je Slovenija razglasila svojo neodvisnost in samostojnost kot država v mednarodni skupnosti¹ in zaprosila vrsto drugih držav za mednarodnopravno priznanje. Kolikor nam je znano, na to dejanje in omenjeno prošnjo ni bilo

¹ Gre za vprašanje nastanka suverene države, ki ima kot posledico tri pravne attribute suverenosti: pravico do sklepanja mednarodnih pogodb, pravico do (diplomatskega) predstavljanja in pravico do vodenja vojne. Politična, gospodarska in pravna vsebina tega koncepta pa se nenehno spreminjajo.